

A close-up, black and white portrait of an elderly woman with short, wavy hair. She is looking directly at the camera with a serious expression. She is wearing a light-colored, textured sweater. The background is dark and out of focus.

**DR. W.H. POSTHUMUS-
VAN DER GOOT**
(1897-1989)

**HARTSTOCHTELIJK,
PARTIJLOOS,
FEMINISTE**

ANTIA WIERSMA

Hartstochtelijk, partijloos, feministe

Voor papa

Well-behaved women make history when they do the unexpected, when they create and preserve records and when later generations care.

Laurel Thatcher Ulrich, *Well-behaved women seldom make history* (New York 2007), 229.

Deze uitgave werd mede mogelijk gemaakt door financiële steun van de Stichting Professor Van Winter Fonds, Stichting Unger-van Brero Fonds, Atria, kennisinstituut voor emancipatie en vrouwengeschiedenis en de J.E. Jurriaanse Stichting.

Afbeelding op het omslag: *voorzijde*, Dr. W.H. Posthumus-van der Goot, begin jaren zestig. Fotograaf onbekend; *achterzijde*, foto auteur: Monique Kooijmans.

© 2025 Antia Wiersma
Uitgeverij Verloren bv
Torenlaan 25
1211 JA Hilversum
www.verloren.nl

Dit proefschrift heeft geen eigen ISBN.
Het ISBN van de handelsuitgave is 9789464551846.

Omslagontwerp: Tanja Stropsma, Hilversum
Opmaak: Rombus/Patricia Harsevoort, Hilversum

Wij hebben ons best gedaan om alle rechthebbenden van het beeldmateriaal te achterhalen. Meent u dat uw materiaal gebruikt is zonder voorafgaande toestemming, neemt u dan contact op met de auteur.

No part of this book may be reproduced in any form without written permission from the publisher.

rijksuniversiteit
 groningen

Hartstochtelijk, partijloos, feministe

Dr. W.H. Posthumus-van der Goot
(1897-1989)

Proefschrift

ter verkrijging van de graad van Doctor aan de
Rijksuniversiteit Groningen
op gezag van de
rector magnificus prof. dr. Ir. J.M.A. Scherpen
en volgens besluit van het College voor Promoties.

De openbare verdediging zal plaatsvinden op

donderdag 18 september 2025 om 14.30 uur

door

Antonia Gerarda Wiersma

Geboren op 29 juli 1968

Promotor:

Prof dr. C.W. Bosch

Copromotor:

Dr. M. van Faassen

Beoordelingscommissie:

Prof. dr. D.J. Wolffram

Prof. dr. E. van Nederveen Meerkerk

Prof. dr. A. Badenoch

Voorwoord

Dit boek is de vrucht van een zaadje dat ruim acht jaar geleden is geplant. In al die jaren is het zaadje, later de zaailing en nog veel later de boom met veel liefde gekoesterd en bemest met kritiek, advies, complimenten en bewondering. De boom die uit dat zaadje groeide, is in de afgelopen jaren vele malen gesnoeid. Nieuwe takken groeiden aan en moesten soms ook weer gesnoeid worden. Nu zijn de vruchten rijp en vallen van de boom, hopelijk in vruchtbare aard zodat er nieuwe bomen kunnen groeien.

Annette Mevis, destijds archivaris bij Atria, kennisinstituut voor emancipatie en vrouwengeschiedenis was degene die het bewuste zaadje aan mij gaf. Zonder haar suggestie dat ik de biografie van Lilian Posthumus-van der Goot moest schrijven, en er dan gelijk maar op moest promoveren bij Mineke Bosch in Groningen, was dit project en daarmee dit boek er nooit geweest. In al die jaren heeft zij mij ook op allerlei andere manieren gesteund; door het digitale archief aan mij ter beschikking te stellen, door voor mij op zoek te gaan naar informatie in andere archieven bij Atria, in onze gesprekken over hoe zij de vele mappen met documenten op de Apollolaan aantrof en hoe zij het persoonsarchief heeft ontsloten, én door haar interesse in het boek en mijn voortgang. Annette, mijn dank is groter dan ik in woorden uit kan drukken.

Op een gure middag ergens in het najaar van 2016 toog ik naar Groningen waar Mineke Bosch een middag organiseerde over biografieën (voor wie meer wil weten over die middag, ik schreef er nog een blog over voor Atria). Ik kende Mineke's naam en had natuurlijk haar biografie van Aletta Jacobs gelezen, maar zij kende mij niet. Met enige schroom stelde ik me aan haar voor op die voor haar zo drukke middag en meldde gelijk maar dat ik nadacht over het schrijven van een biografie over Posthumus-van der Goot. Haar enthousiasme was oprecht en aanstekelijk. Na een gesprek een paar maanden later was het zover. Zij nam mij aan als een van de leden van haar promoclub. Dank Mineke voor je vertrouwen, je enthousiasme voor mijn onderzoek, én je kritische commentaar waarmee je altijd het beste uit je promovendi wilt halen. De promoclub was een tweewekelijkse bijeenkomst van een groep van vrouwen die allen werkten aan een onderzoek dat moe(s)t uitmonden in een proefschrift. Voor mij als beginnende promovendus was dit een stimulerende omgeving. Dus dank Tanny Dobbelaar, Rozemarijn van de Wal, Jet Spits, Marga Greuter,

Kim Bootsma, Annemiek Houwen en Marieke Dwarswaard voor jullie steun, kritiek en advies.

Ondertussen kreeg ik een andere baan (aha, hier hanteer ik een verhullende narratieve strategie) als directeur van het bureau van het KNHG. Die baan bracht mij in het hart van de geschiedwetenschap en gaf mij meer tijd en ruimte om te werken aan mijn proefschrift. Ik ontving alle begrip van mijn directe collega's, van wie ik in het bijzonder Caroline van Vliet en Tessa Lobbes wil noemen met wie ik al die jaren op het KNHG-bureau samenwerk. Bovendien wil ik de besturen van het KNHG bedanken. Niet alleen hadden de bestuursleden interesse en vertrouwen in mijn boompje, ze gaven me ook een *sabbatical* zodat ik mij een halfjaar ongestoord kon wijden aan het snoeien en bemesten van mijn boom. Die kon daardoor extra hard groeien. Aangezien ik niet alle KNHG-bestuursleden kan opnoemen in de beperkte ruimte die ik hier heb, volsta ik met de voorzitters te noemen. Dank Susan Legêne, Henk te Velde en Jan Hein Furnée voor jullie steun en vertrouwen.

Het KNHG-bureau is organisatorisch ondergebracht bij het Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis. Lex Heerma van Voss en Dirk van Miert, de opeenvolgende directeuren aldaar, wil ik bedanken voor hun vertrouwen in mij en interesse in mijn project. Ook collega Margit van der Steen wil ik bedanken voor haar tijd en aandacht voor mij als buitenpromovendus. Op het Huygens Instituut werkt ook Marijke van Faassen als senior onderzoeker. Bij toeval (nee dit keer geen narratieve strategie, het was echt toeval) leerde ik haar kennen in de laatste maanden dat ik werkzaam was bij Atria. Toen ik bij het KNHG ging werken kwam ik haar geregeld tegen en maakten we vaak een praatje. Deze stimulerende gesprekken leidden ertoe dat ik na enige tijd de stoute schoenen aantrok en Marijke als mijn co-promotor heb gevraagd. Gelukkig zei ze ja. Ik weet niet of zij wist waar ze aan begon want ze kreeg me door de jaren heen vaak 'op bezoek'. Dan kwam ik weer eens enthousiast vertellen wat ik gevonden of geschreven had, maar ik kwam ook langs als ik er doorheen zat en opgebeurd moest worden. Daarnaast was haar inhoudelijke politiek-historische kennis van meerwaarde voor mijn onderzoek. Marijke, heel veel dank voor alles wat je betekend hebt, zowel inhoudelijk als persoonlijk, de afgelopen jaren.

Er zijn nog heel wat andere mensen die op de een of andere manier bijgedragen hebben aan dit project. Allereerst wil ik Bas Polling, de kleinzoon van Lilian Posthumus-van der Goot, bedanken voor de twee gesprekken, waarvan een toen wij elkaar tegenkwamen in het Franse Valpreveyre (hoe groot is die kans?). Ook Joris Voskuilen, achterneef van Posthumus-van der Goot, wil ik bedanken voor zijn herinneringen en de foto's die hij mij stuurde. Helaas overleed hij begin vorig jaar. Elizabeth Koster sprak ik in 2019 in Haren waar zij toen woonde. Haar herinneringen aan haar 'tante Lil en tante An' kleurden de oorlogsjaren verder in. Het was voor ons beiden een bijzonder gesprek. Voor mij omdat ik iemand sprak die als kind uit de Hollandse Schouwburg was ge-

haald en daardoor de Holocaust had overleefd, voor haar omdat het herinneringen terugbracht die zij daarna deelde met haar kinderen en kleinkinderen. Zij overleed in 2023 en kan daarom dit boek niet meer lezen.

Ik wil ook graag de informatiespecialisten van Atria bedanken voor hun dienstverlening, in het bijzonder Bianca Zijp en Marianne Boere die speciaal voor mij boeken aanschafte en versneld inschreven zodat ik die kon lenen. Ook collega Lidy Jansen wil ik bedanken voor alle boeken die ze via het interbibliothecaire leenverkeer naar Amsterdam liet komen. Ook een woord van dank aan Leontien Bijleveld die meermaals aan mij dacht toen zij Antiquariaat Lorelei opruimde. Dankzij haar prijken alle edities van *Van moeder op dochter* nu in mijn boekenkast. Huub Sanders, leerde ik kennen toen hij werkzaam was bij het IISG en als buitenpromovendus *Het virus der betrokkenheid* schreef. Dank voor het delen van je kennis en in het bijzonder voor je zoektocht naar Freddy!

Mediahistoricus Alec Badenoch ontmoette ik al vroeg in dit proces en zijn generositeit was overweldigend. Zijn enthousiasme voor mijn onderzoek leidde meermaals tot *shoutouts* en vermeldingen van mijn onderzoek in artikelen die hij schreef. Wat een eer vond ik dat. Hij las kritisch mee met hoofdstuk vier en deelde zijn UNESCO archiefstukken met mij. Dank Alec! Ook Anya Luscombe wil ik bedanken, zij stuurde mij informatie over de radiopersoonlijkheden Dorothy Lewis en Eleanor Roosevelt die ik anders niet had gevonden. De Britse historica Kate Murphy sprak ik in coronatijd na afloop van een online congres en zij stuurde mij een scan van de BBC brochure met sprekersaanwijzingen. Bas Agterberg van Beeld & Geluid was zo vriendelijk om de enig bewaard gebleven opname van een *Kort gesprek van vrouw tot vrouw*, waarin Lilian Posthumus-van der Goot spreekt over *Der vrouwen levensweg* (hoe toepasselijk!), met mij te delen.

Tot slot mijn familie en vrienden, zonder jullie belangstelling en bemoedigende woorden was dit een heel eenzaam proces geworden. In het bijzonder wil ik mijn moeder, Willy Wiersma-Crielaard, en mijn ‘tweede ouders’, Hanny en Willem Van Kempen-Crielaard, noemen. Hun steun kreeg op vele manieren vorm en maakten dit proces aangenamer. Angelika Bisseling en Henriette Sulmann, jullie zijn mijn rotsen in de branding. Ingeborg Verheul, niet alleen mijn oud-collega maar ook vriendin en kritische redacteur, dank je wel voor je scherpe oog. Zonder mijn mannen, Bart, Martijn en Joost Lammerts, was dit niet gelukt. Jullie hebben mij jarenlang moeten delen met mijn computer en een andere vrouw. Dat is nu verleden tijd. Dank voor jullie liefde, steun en grenzeloze vertrouwen.

Helaas kan mijn vader de afronding van dit proces niet meemaken. Hij overleed in 2021. Ik weet dat hij naast zijn schoenen van trots zou lopen als hij nog geleefd had. Daarom lieve papa, draag ik dit boek op aan jou.

Antia Wiersma, april 2025

Inhoud

Voorwoord	5
Inleiding	13
De biografie als wetenschappelijk genre	15
De <i>linguistic turn</i>	17
Gender en biografie	19
Identiteit als performance	23
Vraagstelling	25
Beeldvorming door autobiografische verhalen	25
Het persoonsarchief	28
Narratieve strategieën en zelfbeelden	31
De levensweg van vrouwen	34
Opzet	36
1 De strijd met de hartstocht	38
Brieven en dagboeken	40
Een koloniale achtergrond met doopsgezinde trekken	43
Een nieuw leven	46
Koloniale identiteit	48
Een leergierig meisje met een onbezorgde jeugd	52
De jaren van flirtations en adoreurs	55
Roemloze aftocht	58
Vertrek onder dreiging van oorlog	61
Op zoek naar een doel in het leven	62
Een Engelse flirt	67
Een nieuw land en een nieuw jaar <i>to fight through</i>	70
Wetenschappelijke roeping	73
Conclusie	78
2 Door de poorten van de wetenschap	80
Nederland en de vrouwenbeweging in het Interbellum	82
<i>Under forty's</i>	84
Feministisch netwerk	88

Herinnering en beeldvorming	91
Nieuwe vormen van actie	93
Afwijkende opstelling	96
De oprichting van een wetenschappelijk instituut	99
Een bloeiend instituut	104
Een professionele carrière	106
Een vakvrouw aan het werk	109
Onder de dreiging van oorlog	112
Een vergeten actie	114
Conclusie	117
3 Leven als een dame en moeder	120
Leven in oorlogstijd	121
Gewoon doorgaan	125
De Commissie Oorlogspleegkinderen	129
Huisvrouwenwetenschap	132
Economische actoren	137
Ambtelijke vertraging en politieke onwil	140
Gestolen veren	142
Teleurstellingen, zorgen en drukte	145
Wederopbouw van een instituut	150
De rok als feministische strategie	152
Van moeder op dochter	155
Harde kritiek en scherpe repliek	157
Roddel en achterklap	159
Conclusie	161
4 Lilian P.-Van der Goot	164
Oude ideeën, nieuwe dreigingen	165
Europese in Amerikaans comité	168
Gouden draden	172
Radiovrouwen en radiozusters	174
Gewone vrouwen	178
Het einde van het radiozusterschap	180
De brokstukken van een huwelijk	183
Levenswegen van vrouwen	187
Onze vrouw in Amsterdam	190
Nieuwe kansen, nieuwe uitdagingen	193
Adviezen en zelfjes	196
Conclusie	201
5 Ik ben geen pacifiste	203
Vrouw in een mannencommissie	205

Herinneringen aan een lezing	207
Maatschappelijk moederschap	211
Vrouwen vochten voor de vrede	212
Een internationaal vrouwenvrede netwerk	217
Diepgang en ervaring	220
Het Nederlandse wereldjaar	224
‘Voor het kind in liefde een’	226
Een instituut voor vrouwelijke interpretatie	229
Conclusie	233
6 Ik kijk niet terug	236
Nieuw feministisch elan	238
Emancipatiebeleid onder feministische druk	239
Geschiedenis van vrouwen	242
Sturen van herinnering	244
Weer tien jaar later	247
Vier van de tien	249
Grenzen aan de groei	252
Vrede met een menselijk gezicht	256
Het laatste grote project	258
De laatste twintig jaar	260
Autobiografische nalatenschap	265
Conclusie	269
Slotbeschouwing	271
Wetenschap, economie en statistiek	272
‘Vrouwelijk feminisme’ en maatschappelijk moederschap	274
Instituten bouwen	277
Geschiedenis schrijven	278
Beeldvorming en herinnering	279
Summary	281
Bijlagen	288
Bijlage 1 Stamboom Wilhelmina Hendrika Posthumus-van der Goot (1897-1989)	288
Bijlage 2 Afkortingen vrouwenorganisaties	289
Bijlage 3 Radiorubrieken onder leiding van Dr. W.H. Posthumus-van der Goot	290
Bijlage 4 Bewaarde radioteksten verzorgd door Dr. W.H. Posthumus-van der Goot per rubriek	291
Bijlage 5 Publicatielijst Dr. W.H. Posthumus-van der Goot	294
Bijlage 6 Biografische lemma’s over Dr. W.H. Posthumus-van der Goot	295

Literatuur en bronnen	296
Geraadpleegde literatuur	296
Geraadpleegde websites	310
Geraadpleegde biografische lemma's online	312
Geraadpleegde archieven	314
Interviews & gesprekken	315
Overige radio- en televisie-uitzendingen	315
 Persoonsregister	 316

Inleiding

Op 29 januari 1968 schreef dr. W.H. Posthumus-van der Goot, toen 71 jaar oud, een brief aan Joke Kool-Smit.¹ Zij had ‘de schildering’ van haar onbehagen in het tijdschrift *De Gids* in handen gekregen en had het artikel ‘met veel belangstelling en instemming op de meeste punten’ gelezen.² Het nu beroemde essay *Het onbehagen bij de vrouw* uit 1967 waar Posthumus-van der Goot in deze brief op doelde, wordt in het algemeen gezien als het begin van het hernieuwde feministische activisme in Nederland in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw.³ Dit briefje was het begin van een vriendelijke maar korte correspondentie tussen deze oudere vrouw én de jongere vrouw die als boegbeeld van dat feministisch activisme te boek zou komen te staan. Joke Kool-Smit is tegenwoordig een bekende naam, maar wie was die oudere vrouw die haar in 1968 deze brief schreef?

Wie op de naam van dr. W.H. Posthumus-van der Goot zoekt, vindt al snel een aantal klinkende feiten. Zij was in 1930 de eerste vrouw in Nederland die promoveerde in de economische wetenschappen.⁴ In 1935 richtte zij samen met de bekende feministes Johanna Naber en Rosa Manus het Internationaal Archief voor de Vrouwenbeweging (IAV) op, een organisatie die tot op de dag van vandaag bestaat.⁵ Bovendien was zij in de jaren dertig van de vorige eeuw

1 J.E. (Joke) Kool-Smit (1933-1981) is bekend geworden als auteur van *Het onbehagen bij de vrouw* (De Gids, 1967) en als een van de oprichtsters van *Man Vrouw Maatschappij* (MVM) in 1968. Zie voor meer informatie: Els Kloek (red.), *1001 vrouwen uit de Nederlandse geschiedenis* (Nijmegen 2013), nr. 989.

2 Brief aan Joke Kool-Smit, gedateerd 29 januari 1968. Archief Willemijn Hendrika Posthumus-van der Goot, inv.nr. 221, collectie Internationaal Archief voor de Vrouwenbeweging (IAV) in Atria, kennisinstituut voor emancipatie en vrouwengeschiedenis. Verder te noemen: Archief Posthumus-van der Goot.

3 Ik gebruik met opzet niet de ingeburgerde term tweede feministische golf voor het feministisch activisme vanaf het einde van de jaren zestig omdat die term impliceert dat er een eerste golf was, gericht op het verkrijgen van het kiesrecht waarna een dal volgde en er min of meer niets meer gebeurde. De metafoor van golven minimaliseert de rol en invloed van feministes als Posthumus-van der Goot en haar tijdgenoten die vanaf de jaren dertig van de vorige eeuw feministisch actief waren. Zie hiervoor ook het artikel dat ik in 2021 schreef voor *Historica*: Antia Wiersma, ‘Dr. W.H. Posthumus-van der Goot: voormoeder of intermediair? De metafoor van feministische golven’, in: *Historica*, vol. 44 (3), 2021, 9-15.

4 W.H. Posthumus van der Goot, *De besteding van het inkomen: het indexcijfer van de kosten van levensonderhoud* (Rotterdam 1930). Ze promoveerde hierop in december 1930 aan de Nederlandsche Handels-Hoogeschool in Rotterdam, tegenwoordig de Erasmus Universiteit. Daar is sinds 2012 ook een van de gebouwen naar haar vernoemd: het Van der Goot-gebouw.

5 Het IAV is tegenwoordig onderdeel van Atria, kennisinstituut voor emancipatie en vrouwengeschiedenis. Posthumus-van der Goot richtte in 1935 deze organisatie op samen met de bekende feministe en vredes-

een van de drijvende krachten achter het feministisch verzet tegen de regeringsplannen om arbeid door vrouwen te verbieden. Haar naam is ook onlosmakelijk verbonden met het historisch overzichtswerk *Van moeder op dochter* dat de geschiedenis van vrouwen en hun organisaties vanaf 1789 beschrijft. Dit boek verscheen in 1948 en kende herziene heruitgaven in 1968 en 1978.⁶ Wie iets dieper graaft, vindt ook dat zij jarenlang voor de AVRO een radioprogramma voor vrouwen maakte en dat zij begin jaren vijftig een van de oprichtsters was van een internationale vereniging voor vrouwelijke omroepmedewerkers.⁷ Ook deze organisatie bestaat, net zoals het IAV, tot op de dag van vandaag.

Wie meer wil weten over Posthumus-van der Goot moet het doen met de informatie die te vinden is in – veelal online beschikbare – biografische lemma's.⁸ Wie iets meer moeite doet, komt haar tegen in een aantal boeken over de Nederlandse vrouwenbeweging in de jaren dertig en veertig van de vorige eeuw en in biografieën van verschillende tijdgenoten.⁹ Vanzelfsprekend figureert zij ook in de biografische publicaties die zijn verschenen over de twee andere oprichtsters van het IAV. Die biografieën schetsen verschillende beelden van haar. Maria Grever bestempelt Posthumus-van der Goot in haar biografie van de historica Johanna Naber als lid van 'de jongste generatie' feministes.¹⁰ Daarmee plaatst zij haar in een historische lijn van feministes. Bovendien was 'het concrete idee voor een documentatiecentrum' afkomstig van Posthumus-van der Goot, aldus Grever.¹¹ In de in 2015 verschenen bundel met essays over de feministe en vredesactiviste Rosa Manus wordt Posthumus-van der Goot genoemd in relatie tot haar echtgenoot, de bekende historicus N.W. Posthumus.¹² Volgens Dagmar Wernitznig, de auteur van het essay over de op-

activiste Rosa Manus (1881-1942) en feministe en historica Johanna Naber (1859-1941). Zie voor beide feministes de lemma's in Els Kloek (red.), *1001 Vrouwen in de twintigste eeuw* (Nijmegen 2018), nrs. 259 en 78.

6 De publicatie van de herziene editie van 1968 viel min of meer samen met de viering van het verkrijgen van het algemeen en vrouwenkiesrecht vijftig jaar daarvoor. Als goedkope Bruna-pocket bereikte het een groot publiek. De editie van 1977 was een zogenoemde SUN-reprint. De boeken die als zodanig werden uitgegeven, waren 'herdrukken van belangrijke sociale en economische geschiedenis', wat het belang van dit boek benadrukte. Brief van W. Uitterhoeve, Uitgeverij SUN, gedateerd 15 juni 1977. Archief Posthumus-van der Goot, inv.nr. 269.

7 In 1951 was Posthumus-van der Goot een van de oprichters van het transnationale netwerk *International Association of Women in Radio* (IAWR) dat tot op de dag van vandaag bestaat. Tegenwoordig heet deze organisatie *International Association of Women in Radio and Television* (IAWRT). De T van televisie werd in 1956 aan de naam toegevoegd.

8 Zie voor overzicht van biografische lemma's over Posthumus-van der Goot die zowel gedrukt als online zijn verschenen Bijlage 6.

9 Hierbij valt onder meer te denken aan biografieën over Annie Romein-Verschoor (1988), Johanna Naber (1994), Corry Tendeloo (2003), Gesina van der Molen (2006), Hilda Verweij-Jonker (2011), Marga Klompé (2011), Marie Anne Tellegen (2014), Rosa Manus (2015) en koningin Juliana (2016). In de jaren negentig van de vorige eeuw schreef Jolande Withuis twee boeken over het feministisch activisme in de jaren dertig en veertig en in 2024 verscheen het boek *Drie vrouwen. De vergeten feministische golf van de jaren dertig* van de journaliste Marie-Claire Melzer.

10 Deze biografie verscheen in 1994 als proefschrift. Maria Grever, *Strijd tegen de stilte. Johanna Naber (1859-1941) en de vrouwenstem in de geschiedenis* (Hilversum 1994), 147.

11 Grever, *Strijd tegen de stilte*, 148.

12 N.W. (Nicolaas) Posthumus (1880-1960) was een sociaaleconomisch historicus, hoogleraar in Rotterdam en Amsterdam, en onder andere in 1935 de oprichter van het Internationaal Instituut voor Sociale Ge-

richting van het IAV, was het dankzij deze connectie dat het nieuwe archief ‘adequate behuizing’ kreeg.¹³ Wernitznig benadrukt haar positie als getrouwde vrouw en niet, zo zoals Grever doet, haar eigenstandige rol of haar positie als feministe.

De manier waarop Posthumus-van der Goot naar voren komt in de biografieën van Naber en Manus roept meer vragen op dan dat het antwoorden geeft. Zag Posthumus-van der Goot zichzelf ook als feministe? Hoe verhiel zij zich tot de andere twee vrouwen met wie zij dit archief oprichtte? Wat was haar rol en die van haar echtgenoot bij de oprichting van het IAV? Ook de korte opsomming van de bekende wapenfeiten roept vooral vragen op. Die opsomming laat zien dat Posthumus-van der Goot haar stempel wist te drukken op een aantal maatschappelijke terreinen: de Nederlandse vrouwenbeweging, de (wat wij nu noemen) erfgoedsector, de geschiedwetenschap en de media. Hoe wist zij dit te bewerkstelligen in een tijd waarin het niet vanzelfsprekend was dat vrouwen, en in het bijzonder getrouwde vrouwen, maatschappelijk zichtbaar en actief waren? Sterker nog, als getrouwde vrouw was zij volgens de wet handelingsonbekwaam, wat betekende dat zij toestemming van haar echtgenoot nodig had voor allerlei juridische handelingen, zoals het oprichten van het IAV, waar Nicolaas Posthumus dan ook zijn handtekening voor zette. Hoe speelde Posthumus-van der Goot het bovendien klaar om als gepromoveerd econome actief te zijn op die zeer uiteenlopende maatschappelijke terreinen? Kortom allerlei vragen waarbij het gissen is naar het antwoord, omdat het ons ontbreekt aan een volwaardige biografie over Posthumus-van der Goot. Die leemte behoort deze wetenschappelijke biografie te vullen.

De biografie als wetenschappelijk genre

De professionele historici die sinds het einde van de achttiende eeuw de grenzen van de geschiedwetenschap bepaalden, hebben de biografie lang als een minderwaardige vorm van geschiedschrijving beschouwd. De biografie wordt wel het *unloved stepchild* van de professie genoemd.¹⁴ De belangrijkste reden hiervoor is dat biografieën heel lang dienden om helden te eren en veelal meer hagiografisch waren dan waarheidsgetrouw. Critici van het genre zeggen dat de aandacht voor het leven van een persoon de geschiedenis vertekent en het risico van trivialisering van het verleden met zich meebrengt.¹⁵ Desondanks is

schiedenis in Amsterdam. Zie voor meer informatie: Albert F. Mellink, *Biografisch Woordenboek van het socialisme en de arbeidersbeweging in Nederland*, deel II (Amsterdam 1987), 112-115.

¹³ Dagmar Wernitznig, ‘Memory is power. Rosa Manus, Rosika Schwimmer and the struggle about establishing an international women’s archive’, in: Myriam Everard en Francisca de Haan (red.), *Rosa Manus (1881-1942). The International Life and Legacy of a Jewish Dutch Feminist* (Leiden 2015), 231.

¹⁴ David Nasaw, ‘Introduction AHR Roundtable Historians and Biography’, in: *The American Historical Review*, vol. 114 (3), 2009, 573. <https://doi.org/10.1086/ahr.114.3.573>. Geraadpleegd 4 augustus 2020.

¹⁵ Hermione Lee, *Biography, a very short introduction* (Oxford 2009), 14.

Dr. W.H. (Lilian) Posthumus-van der Goot (1897-1989) was naar eigen zeggen een hartstochtelijk, partijloos feministe. Vanaf het midden van de jaren dertig van de vorige eeuw tot vlak voor haar dood ijverde zij voor de maatschappelijke positie van vrouwen en zette zij zich in voor betere menselijke relaties. In haar eigen tijd was ze een bekende naam. Als eerste vrouw in Nederland promoveerde zij in de economische wetenschappen. Als actief en creatief lid van het vooroorlogs feministisch netwerk verzette zij zich tegen de overheidsplannen om arbeid door vrouwen te verbieden. Als eindredacteur verzorgde zij vijftien jaar voor de AVRO het langlopende en goed beluisterde radioprogramma *Korte gesprekken van vrouw tot vrouw*. Tegenwoordig is haar naam onlosmakelijk verbonden met de oprichting van het Internationaal Archief voor de Vrouwenbeweging (IAV) en het historisch overzichtswerk *Van moeder op dochter*.

In deze biografie onderzoekt Antia Wiersma hoe Lilian Posthumus-van der Goot het klaarspeelde om als getrouwde vrouw haar stempel te drukken op deze uiteenlopende maatschappelijke terreinen in een tijd dat het niet vanzelfsprekend was dat vrouwen, en getrouwde vrouwen in het bijzonder, maatschappelijk zichtbaar en actief waren.

Antia Wiersma (1968) studeerde geschiedenis aan de Rijksuniversiteit Groningen en is als directeur van het bureau werkzaam voor het Koninklijk Nederlands Historisch Genootschap. Zij promoveerde in 2025 op de proefschrifteditie van deze biografie.

